

Krachtig leren creëren: kijken naar kinderen en scholen 1

Auteurs: Sarah Corron, Eveline Mertens, Michaëlle Van Moer, Annelies Van Santvliet, Belinda Wyckmans

Titularissen: Sarah Corron, Michaëlle Van Moer, Annelies Van Santvliet

Educatieve bachelor Lager Onderwijs
1 EBALO

Onderwijsgroep Lerarenopleiding (LEO)

Academiejaar: 2021-2022

9554_EBALO_2021-22

Inhoudsopgave

DEEL 1	8
Kennismaking met kwaliteitsvol onderwijs	8
Hoofdstuk 1: VISIES OP ONDERWIJS	9
1 VISIE 'KRACHTIGE LEEROMGEVING'	11
1.1 Definitie 'Krachtige leeromgeving'	11
1.1.1 Actor 'Leerling'	12
1.1.2 Actor 'leerkracht'	12
1.1.3 Didactische pijlers.....	13
1.2 Aanpak – proces - effect	14
2 ERVARINGSGERICHT KIJKEN NAAR ONDERWIJS	14
2.1 De aanpakzijde	14
2.2 De effectzijde	15
2.3 Het proces.....	16
2.3.1 Kern	16
2.3.2 De inhoud van het proces	17
2.3.3 De kwaliteit van het proces.....	18
3 TALENTGERICHT KIJKEN NAAR ONDERWIJS	23
4 'FIXED' VERSUS 'GROWTH MINDSET'.....	32
4.1 De mindsets	32
4.1.1 Statische mindset of de fixed mindset	32
4.1.2 Op groei gerichte mindset of growth mindset	33
4.2 Talent en inspanning	34
4.3 Prestatie en feedback	34
4.4 Belang voor opvoeders en leerkrachten.....	35
4.5 Van mindset veranderen	36
Hoofdstuk 2: BEROEPSPROFIEL EN DOMEINSPECIFIEKE LEERRESULTATEN (DLR'S).....	38
1 Het beroepsprofiel.....	38
2 DLR's en OLR's	39
Hoofdstuk 3: ONTWIKKELINGSDOELLEN EN EINDTERMEN	46
1 Definitie	46
1.1 Gewoon onderwijs	46
1.2 Buitengewoon onderwijs	47
2 Functie	47

DEEL 2	49
Kennismaking met het Vlaams onderwijslandschap	49
Hoofdstuk 4: STRUCTUUR VAN HET ONDERWIJS	50
1 Gewoon basisonderwijs	52
1.1 Kleuteronderwijs	52
1.2 Lager onderwijs	53
2. Buitengewoon basisonderwijs	56
2.1 Algemeen.....	56
2.2 Het M-decreet -> vanaf 2022: Leersteundecreet	57
Hoofdstuk 5: ORGANISATIE VAN HET ONDERWIJS	59
1 MACRO-niveau: grondwettelijke waarborgen voor onderwijs.....	59
2 MACRO: bevoegdheid van onderwijs.....	60
2.1 Vlaanderen in België	60
2.1.1 België als een unitaire staat.....	60
2.2.2 Federalisering van België	60
2.2 Niveaus van besluitvorming.....	61
2.2.1 Onderwijsbevoegdheid	62
3 MACRO-niveau: onderwijsnetten en onderwijskoepels.....	62
3.1 Een stukje voorgeschiedenis: Schoolstrijd I en II	62
3.2 Onderwijsnetten.....	64
3.3 Onderwijskoepels	64
4 MESO-niveau.....	67
4.1 School en directie	67
4.2 Inrichtende macht en schoolbestuur.....	67
4.3 Scholengemeenschappen	68
5 MICRO-niveau	68
Hoofdstuk 6: ONDERWIJSWETGEVING	69
1 Wet op de leerplicht	69
2 Autonomie: pedagogisch project, schoolwerkplan en schoolreglement	70
DEEL 3	72
Kennismaking met de beginsituatie v/h schoolkind	72
Hoofdstuk 7: WAARNEMEN, OBSERVEREN EN INTERPRETEREN	73
1 Psychologie: een inleiding	73
1.1 Een lang verleden, een korte geschiedenis.....	73
1.1.1 Studieobject van de psychologie.....	74

2	Waarnemen.....	74
2.1	Wat is waarnemen?	75
2.2	Het waarnemingsproces	75
2.2.1	Fase 1: de gewaarwording van fysische prikkels: het ruwe materiaal (selecteren)	76
2.2.2	Fase 2: de perceptuele organisatie (structureren).....	78
2.2.3	Fase 3: het proces van herkennen en betekenis geven (interpreteren)	81
2.3	De waarneming van personen	84
2.3.1	Kenmerken van personen	84
2.3.2	Fouten in de attributie.....	87
2.3.3	Problemen in de waarneming van personen	89
3	Observeren	90
3.1	Wat is observeren?	90
3.2	Waarom observeren?.....	91
3.2.1	De leerlingen leren kennen	91
3.2.2	Het onderwijsgedrag verbeteren	91
3.3	Soorten observaties.....	91
3.3.1	Naargelang het onderwerp van de observatie.....	91
3.3.2	Naargelang de actie van de observator.....	92
3.4	Observatiecriteria.....	93
3.4.1	Een observatie moet doelgericht zijn	93
3.4.2	De waarneming moet zo onopgemerkt mogelijk gebeuren	93
3.4.3	De waarneming moet systematisch zijn (validiteit)	93
3.4.4	De waarneming moet nauwkeurig zijn (betrouwbaarheid).....	93
3.4.5	De waarneming moet objectief blijven.....	94
3.5	Storende factoren voor de objectiviteit.....	94
3.5.1	Fouten uitgelokt door het geobserveerde	94
3.5.2	Fouten ingegeven door de observator	96
3.5.3	Omgaan met storende factoren	97
3.6	Registreren	98
3.6.2	Beschrijvende registratievormen	98
3.6.3	Geschematiseerde registratievormen	98
3.7	Interpreteren.....	100
3.8	Het observatieproces	100
	Hoofdstuk 8: OBSERVEREN VAN WELBEVINDEN EN BETROKKENHEID	103

1	Observeren van welbevinden	103
1.1	Signalen van welbevinden	103
1.2	Vier relatievelden	104
1.3	Schaalwaarden	106
2	Observeren van betrokkenheid	107
2.1	Signalen van betrokkenheid (Laevers, 1997)	108
2.2	Schaalwaarden (Laevers, 1997)	110
2.3	Beslissingsschema (Laevers, 1997)	114
	Oefeningen op het scoren van betrokkenheid (Laevers, 1997)	115
2.4	Bedenkingen en problemen bij het scoren	117
	Hoofdstuk 9: ONTWIKKELINGSPSYCHOLOGIE	119
1	Inleiding	119
1.1	De ontwikkeling van het kind: gewikt en gewogen.....	119
1.2	Wat is ontwikkeling?	120
1.3	Hoe ontstaat ontwikkeling?.....	121
1.3.1	De natuur (je aanleg, 'nature')	122
1.3.2	Het milieu (je omgeving, 'nurture')	122
1.3.3	Een derde ontwikkelingsfactor: de zelfbepaling?	122
1.3.4	De gulden middenweg?	123
1.3.5	Hoe met ontwikkeling omgaan?	124
2	Ontwikkelingspsychologie v/h lagereschoolkind	125
2.1	De motorische ontwikkeling	125
2.1.1	De motorische ontwikkeling bij de baby	125
2.1.2	De motorische ontwikkeling bij de peuter	127
2.1.3	De motorische ontwikkeling bij de kleuter.....	127
2.1.4	De motorische ontwikkeling bij het lagereschoolkind	128
2.2	De perceptuele ontwikkeling	129
2.2.1	De perceptuele ontwikkeling bij de peuter en de kleuter	129
2.2.2	De perceptuele ontwikkeling bij het lagereschoolkind	130
2.3	De cognitieve ontwikkeling	132
2.3.1	De cognitieve ontwikkeling volgens Piaget	132
2.3.2	De cognitieve ontwikkeling bij de baby	133
2.3.3	De cognitieve ontwikkeling bij de peuter en de kleuter	136
2.3.4	Verschillen tussen de cognitieve ontwikkeling bij de peuter en kleuter	144
2.3.5	De cognitieve ontwikkeling bij het lagereschoolkind	145

2.4 De sociaal-emotionele ontwikkeling	149
2.4.1 De sociaal-emotionele ontwikkeling bij de baby	149
2.4.2 De sociaal-emotionele ontwikkeling bij de peuter	154
2.4.3 De sociaal-emotionele ontwikkeling bij de kleuter	156
2.4.4 De sociaal-emotionele ontwikkeling bij het lagereschoolkind	157
2.5 De seksuele ontwikkeling	162
2.5.1 Kinderen van 6 tot 8 jaar	162
2.5.2 Kinderen van 8 tot 10 jaar	162
2.5.3 Kinderen van 10 tot 12 jaar	163
2.6 De persoonlijkheidsontwikkeling	164
2.6.1 De persoonlijkheidsontwikkeling volgens Erikson	164
2.6.2 De persoonlijkheidsontwikkeling tijdens de babyfase	165
2.6.3 De persoonlijkheidsontwikkeling bij de peuter	166
2.6.4 De persoonlijkheidsontwikkeling bij de kleuter	168
2.6.5 De persoonlijkheidsontwikkeling bij het lagereschoolkind	169
2.7 De morele ontwikkeling	171
2.7.1 De morele ontwikkeling volgens Kohlberg	171
2.7.2 De morele ontwikkeling bij de peuter	173
2.7.3 De morele ontwikkeling bij de kleuter	174
2.7.4 De morele ontwikkeling bij het lagereschoolkind	174
2.8 De spelontwikkeling	176
2.8.1 Kenmerken van het spel bij de kleuter en het basisschoolkind	176
2.8.2 De spelontwikkeling bij de kleuter	177
2.8.3 De spelontwikkeling bij het lagereschoolkind	179
DEEL 4	180
Aan de slag met kinderen: scholencarrousel	180
1 Inleiding	181
2 Wat? + wanneer?	181
3 Doelen	181
4 Overzicht v/d authentieke leertaken	182
BRONNENLIJST	205

Inleiding

Je hebt geen specifieke vooropleiding nodig om aan de lerarenopleiding te beginnen. Maar het spreekt voor zich dat we op zoek zijn naar leerkrachten die met passie en doorleefde inzet voor de klas staan. Enkel zo zal je erin slagen een uitdagende leeromgeving te creëren waarin leerlingen zich als een vis in het water voelen en komen tot fundamenteel leren. Leraar zijn gaat namelijk verder dan alleen maar lesgeven. Je helpt kinderen om hun talenten optimaal te ontwikkelen. Je begeleidt hen naar een brede kijk op de wereld. Je wekt hun aandacht voor belangrijke elementen op de weg naar het leven van een gelukkige volwassene. Dat is een intrigerende maar niet echt eenvoudige opdracht. De laatste jaren is de opdracht van een leerkracht dan ook alsmear breder, ingewikkelder en moeilijker geworden.

We verwerven in deze cursus inzicht in de complexiteit van het leerkrachtenberoep in al zijn facetten. In concreto bekijken we het leerkrachtenberoep vanuit psychologisch, pedagogisch en didactisch oogpunt. In wat volgt overlopen we beknopt de inhoud die aan bod komen.

Je kan het lesgebeuren bekijken vanuit verschillende visies op onderwijs en leren. Het model dat we aan je voorstellen in het eerste deel bevat de speerpunten van wat wij beschouwen als 'goed onderwijs'. We streven naar het ontwikkelen van een krachtige leeromgeving die leerlingen uitdaagt tot zinvol leren. We vinden het belangrijk dat elk kind zich goed voelt in de klas (welbevinden) en zich aangesproken voelt zodat het tot leren kan komen (betrokkenheid). We stellen onze visie voor a.d.h.v. een didactisch model. Dit model vormt de rode draad doorheen de cursus en laat ons toe de onderwijsleersituatie op een vereenvoudigde wijze, met nadruk op de meest relevante aspecten, weer te geven. Het model zal later steun bieden bij het voorbereiden, geven en evalueren van lessen. Daarnaast gaan we dieper in op het talentgericht kijken en werken we rond de begrippen 'fixed' en 'growth mindset'.

We sluiten dit deel af met de vaststelling dat het leraar-zijn een complexe opdracht is met een zware verantwoordelijkheid. Leerkrachten begeleiden kinderen in hun ontwikkeling en bepalen zo mee het uitzicht van de maatschappij van morgen. Het zal snel duidelijk worden dat wat van leerlingen en leerkrachten verwacht wordt niet min is. De overheid gaf een eerste aanzet in de vorm van een beroepsprofiel, domeinspecifieke eindresultaten (DLR's) enerzijds en ontwikkelingsdoelen en eindtermen anderzijds.

In het tweede deel laten we je kennismaken met de structuur en de organisatie van het Vlaams onderwijs. Als beginnende leerkracht is het immers onontbeerlijk inzicht te hebben in de opbouw en de beginselen van het onderwijslandschap. We gaan verder ook in op een aantal relevante topics binnen de onderwijswetgeving, waaronder de wet op de leerplicht en het principe van de 'relatieve autonomie'.

In het derde deel vertrekken we vanuit de inzichten uit de waarnemingspsychologie om te komen tot het systematisch leren observeren en interpreteren van de leerlingen en het onderwijsleerproces in de lagere school. In menig opzicht heb je immers voor een beroep gekozen waarin waarnemen, observeren en interpreteren een belangrijke rol spelen. Je zal gedurende je hele loopbaan gebruikmaken van observatiegegevens voor de begeleiding en evaluatie van je leerlingen. In dit deel helpen we je bij het 'kijken'. Hoe moet je kijken? Wat doe je met wat je ziet? Hoe kan je daardoor een betere leraar worden? Als concrete toepassing op het observeren en interpreteren gaan we dieper in op de 'Leuvense Betrokkenheidsschaal voor Leerlingen'.

We sluiten af met een luik 'ontwikkelingspsychologie' waarin we de motorische, perceptuele, sociaal-emotionele, seksuele, persoonlijkheids-, morele en spelontwikkeling van de peuter, de kleuter en het lagereschoolkind behandelen.

Didactische info

Je vindt in de ECTS-fiche (<http://www.kdg.be/praktisch/reglement-en-studiegids>) en online op Canvas (cursus 'KLC: kijken naar kinderen en scholen') verdere informatie aangaande de opbouw, de organisatie en de evaluatie van dit opleidingsonderdeel.

DEEL 1

KENNISMAKING MET KWALITEITSVOL ONDERWIJS

Academiejaar 2021-2022

HOOFDSTUK 1: VISIES OP ONDERWIJS

Onderwijs...

Op de één of andere manier heeft iedereen ermee te maken. Voor sommigen is het hun dagelijkse bezigheid, voor anderen een verre herinnering. Feit is dat we allemaal een bepaald idee hebben van wat goed onderwijs is. Dit onder woorden brengen, is niet altijd gemakkelijk maar toch voelen we snel aan wanneer er iets schort.

Alle scholen streven ernaar om goed onderwijs te verzorgen. Elke leerkracht wil het beste voor zijn leerlingen. Iedereen richt zijn werk in op een manier die volgens hem in overeenstemming is met zijn visie op wat goed onderwijs moet inhouden.

In de praktijk blijkt echter dat het begrip 'goed onderwijs' niet eenduidig af te bakenen is. Gaat het om het halen van zo hoog mogelijke cijfers? Of om het uitdagen van leerlingen op hun niveau zodat ze maximaal leren? Is het kunnen produceren van een vastgestelde hoeveelheid kennis een bewijs dat er sprake is van goed onderwijs? Streeft goed onderwijs naar zelfstandige leerlingen?

Het is van belang te vertrekken vanuit een duidelijke visie op wat goed onderwijs is. Een visie waarvan duidelijk is wat deze inhoudt, schept helderheid, onderlinge verbondenheid en geeft richting aan je handelen. Zoals eerder aangegeven kan je het lesgebeuren bekijken vanuit verschillende visies op onderwijs en leren. In dit hoofdstuk stellen we onze visie op goed onderwijs voor aan de hand van een model. Dit model vormt de rode draad doorheen de cursus en laat ons toe de onderwijsleersituatie op een vereenvoudigde wijze, maar zoveel mogelijk in haar meest relevante aspecten, weer te geven. Het model zal later steun bieden bij het voorbereiden, geven en evalueren van lessen. In wat volgt stellen we je het schema 'Krachtige onderwijsleeromgeving' voor als onze visie op goed onderwijs. Kortom: we bieden een antwoord op onderstaande vragen...

Wanneer kan je als leerkracht het gevoel hebben dat je klas goed draait, dat je de kinderen geeft wat ze nodig hebben om goed te ontwikkelen?

Waarom kan je zien dat je inzet en zorg om er het beste van te maken vruchten zullen afwerpen?

Wanneer kan je er gerust in zijn dat je goed onderwijs aanbiedt?

super-diverse samenleving

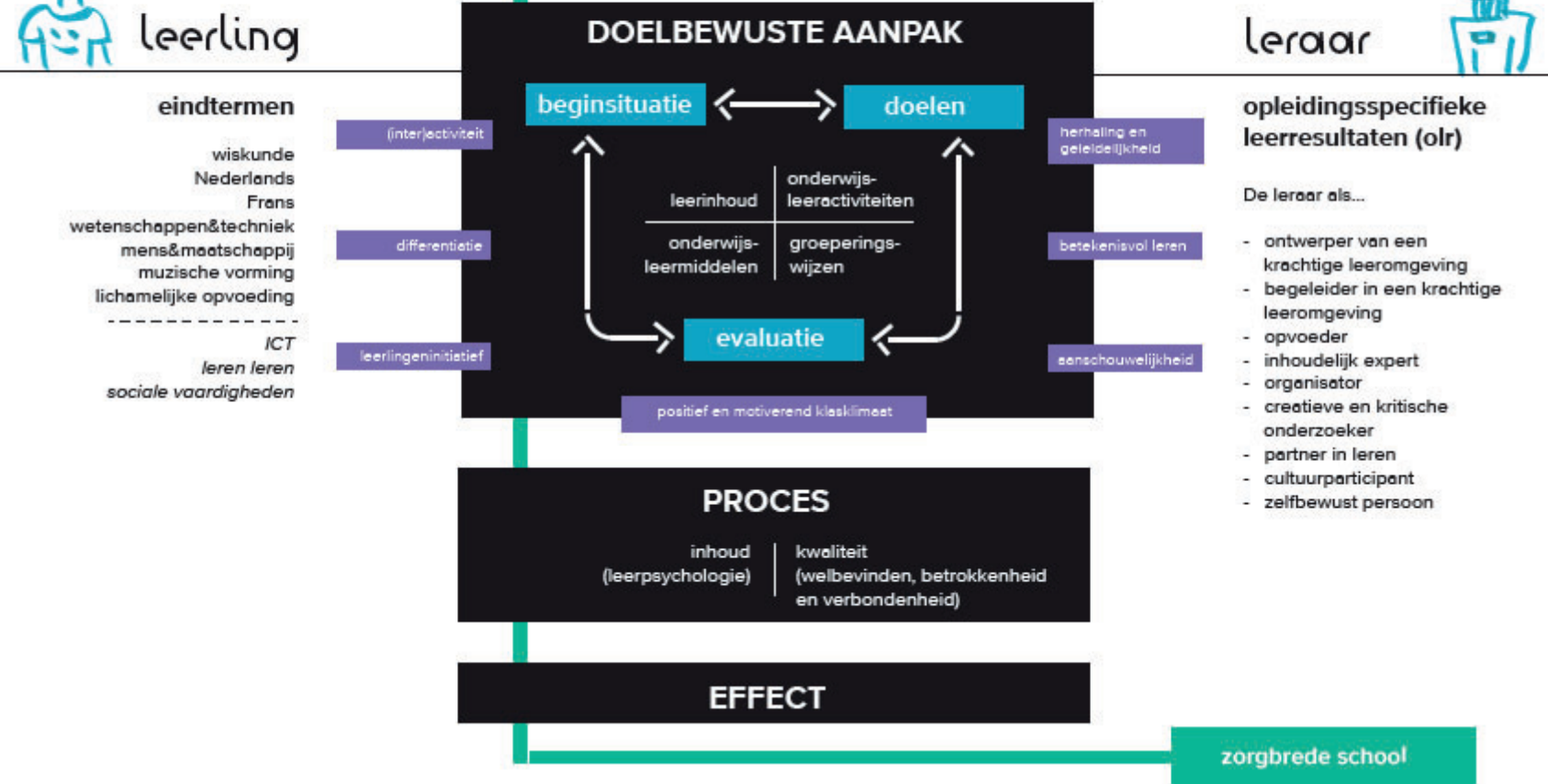
Krachtige leeromgeving

leerling

leraar

1 VISIE 'KRACHTIGE LEEROMGEVING'

1.1 Definitie 'Krachtige leeromgeving'

Een leeromgeving is een omgeving (school, klas, gezin, kinderopvang, jeugdbeweging, ...) waarin materialen, begeleidingsvormen en maatregelen aanwezig zijn om het (brede) leren van personen te ondersteunen. Onder 'leren' verstaan we het ontstaan of tot stand brengen van relatief duurzame veranderingen in kennis, vaardigheden en houdingen.

Goed onderwijs veronderstelt het uitbouwen/creëren van een krachtige leeromgeving. Maar wat is een 'krachtige leeromgeving'? We bestuderen enkele definities.

Erg ruim opgevat zouden we kunnen zeggen dat een krachtige leeromgeving een leeromgeving is waarin getracht wordt de lerenden geleidelijk aan steeds beter in staat te stellen het leren zelfstandig vorm te geven (Raes, 2009).

De Corte (1998) zegt: 'Krachtige leeromgevingen laten enerzijds voldoende ruimte voor het zelfstandig exploreren van leertaken en projecten in wisselwerking met medeleerlingen, maar bieden tegelijk voldoende systematische begeleiding rekening houdend met individuele mogelijkheden en behoeften van elke leerling.'

Lodewijks (1993) spreekt over een krachtige leeromgeving als volgende kenmerken aanwezig zijn:

- 'Ze is rijk en compleet, dat wil zeggen: er wordt rekening gehouden met de behoeften en mogelijkheden van de individuele leerling, ze biedt mogelijkheden tot zeer uiteenlopende leerervaringen en leeractiviteiten en er is sprake van kennisverwerving en -toepassing binnen verschillende gebruikscontexten.
- Ze is uitdagend en uitnodigend tot activiteit en (zelf)ontdekkend leren.
- Ze is realistisch en verwijst direct dan wel indirect naar een gebruikscontext (contextgebonden of situationeel leren).
- Er is sprake van modelleren, bijvoorbeeld in de vorm van cognitive apprenticeship, waarbij de leermeester, de vakman het beoogde gedrag voor doet, de onderscheiden elementen of aspecten toelicht en hun belang duidelijk maakt, en er is voorzien in diverse vormen van begeleiding, zoals supervisie, intervisie of collegiale coaching.
- Ze laat waar mogelijk de lerende zelf sturing geven aan zijn eigen leerproces.
- Ze ontwikkelt bij de lerende op systematische wijze besef van eigen bekwaamheid.'

In wat volgt overlopen we de verschillende pijlers van onze visie op goed onderwijs (zie bovenstaand model 'Krachtige leeromgeving').

1.1.1 Actor 'Leerling'

De belangrijkste actor in een krachtige leeromgeving is de leerling/het kind. De dagelijkse realiteit is de context waarin het kind opgroeit en functioneert. Die werkelijkheid krijgt geleidelijk een persoonlijke betekenis voor het kind. Tegelijk heeft die leefwereld ook een ruimere betekenis. Het is namelijk de werkelijkheid hier en nu, van een multiculturele en democratische samenleving, met daarin ieders persoonlijke interesses en waarden. Die realiteit is voor een kind dus behoorlijk complex. Onderwijs draagt ertoe bij dat het kind de werkelijkheid leert begrijpen, vaardig wordt om ermee om te gaan en een positieve houding ontwikkelt.

In de meeste situaties waarin een kind terecht komt, zijn kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes nauw met elkaar verweven. Om in een bepaalde situatie goed te functioneren, heb je immers niet enkel een bepaalde vaardigheid nodig, maar moet je ook vaak dingen weten of inzien. Bovendien moet je sommige zaken ook nog willen en durven. Het samengaan van dit kennen, kunnen en zijn maakt dat je competenties ontwikkelt. Die stellen je in staat goed te functioneren in situaties uit de dagelijkse realiteit.

In de eindtermen, opgesteld door de Vlaamse overheid, wordt beschreven wat kinderen in allerlei, voor hen herkenbare situaties zouden moeten kunnen. Zo moeten zij de weg naar de bibliotheek kunnen uitleggen aan een vriend, de vragen en opdrachten van de leerkracht kunnen begrijpen, kunnen schatten of het wisselgeld klopt, regels kunnen afspreken bij een spel, muziek beluisteren, enz. Bovendien gaat het in de eindtermen om basiscompetenties. Dat zijn dingen waar kinderen zeker toe in staat zouden moeten zijn, omdat zij de basis vormen voor een goed persoonlijk en maatschappelijk functioneren. Doordat scholen expliciet de eindtermen nastreven, dragen ze bij tot het ontwikkelen van deze basiscompetenties. Op die manier effent het onderwijs dus het pad voor de harmonische ontwikkeling van kinderen.

Of met andere woorden: eindtermen zijn minimumdoelen die de overheid noodzakelijk en bereikbaar acht voor een bepaalde leerlingengroep. Ze worden geformuleerd voor alle scholen voor de leergebieden 'Nederlands', 'Frans', 'muzische Vorming', 'mens en maatschappij', 'wetenschap en techniek', 'wiskunde', 'lichamelijke opvoeding' en voor de vakoverschrijdende leergebieden 'sociale vaardigheden', 'leren leren' en 'ICT' (Vlaamse Ministerie van Onderwijs en Vorming, 2010).

1.1.2 Actor 'leerkracht'

Een andere belangrijke actor is natuurlijk de leerkracht. Het is de verantwoordelijkheid van de leerkracht om een krachtige leeromgeving te scheppen waarin leerling en leerkracht optimaal kunnen functioneren.

Zoals de leerlingen ernaar streven de eindtermen te beheersen, is het de bedoeling dat de leerkracht bij het afstuderen een aantal basiscompetenties beheerst. Wat van de leerkracht verwacht wordt, is niet min. Leraar-zijn is een complexe opdracht met een zware

verantwoordelijkheid. Leerkrachten begeleiden kinderen en jongeren in hun ontwikkeling en bepalen zo mee het uitzicht van de maatschappij van morgen. Om dit goed te doen, moeten zij gelijke tred kunnen houden met de snel evoluerende samenleving.

Daarvoor is het van belang te beschikken over een duidelijke omschrijving van wat de samenleving precies verwacht van het (lager) onderwijs. De overheid ontwikkelde in dit kader enerzijds de domeinspecifieke leerresultaten (DLR's), vertaald door de lerarenopleidingen in opleidingsspecifieke leerresultaten (OLR's), en anderzijds een beroepsprofiel.

De DLR's geven aan welke eisen het onderwijs en de maatschappij stellen aan pas afgestudeerde leraren. Ze zijn richtinggevend voor het opleidingsprogramma van elke lerarenopleiding. Of met andere woorden, de DLR's omschrijven welke kennis, vaardigheden en attitudes van een beginnende leraar verwacht worden.

Elke lerarenopleiding in Vlaanderen heeft van de overheid de opdracht gekregen de DLR's te expliciteren en concretiseren in OLR's. De OLR's zijn concretisering en aanvullingen op de DLR's, specifiek voor elke lerarenopleiding. Deze OLR's geven op concreet niveau weer over welke kennis, vaardigheden en attitudes een afgestudeerde leerkracht moet beschikken.

Het beroepsprofiel omschrijft de kennis, vaardigheden en attitudes waarover een ervaren leerkracht moet beschikken. Door naast de DLR's ook een beroepsprofiel te ontwikkelen, geeft de overheid aan dat van een pas afgestudeerde leraar niet hetzelfde niveau van beroepsuitoefening als van een leraar met enige ervaring verwacht kan worden. Daarmee wordt aangegeven dat 'leraar zijn' een proces van levenslang leren is. In 'Hoofdstuk 2: beroepsprofiel en domeinspecifieke leerresultaten (DLR's)' gaan we dieper in op bovenstaande begrippen.

1.1.3 Didactische pijlers

De leerlingen en de leerkrachten zijn de belangrijkste actoren in de leeromgeving. Een leeromgeving is echter maar krachtig als ze voldoet aan de volgende didactische pijlers:

- de lerende wordt aangezet tot het nemen van initiatief in de leeractiviteiten (leerlingeninitiatief);
- de lerende wordt aangezet tot in coöperatie (samenwerkend leren) actief deel te nemen aan het leerproces ((inter)activiteit);
- de leeractiviteiten vinden plaats in een positief en motiverend klas- en schoolklimaat;
- de leeractiviteiten zijn betekenisvol, dus functioneel doordat deze vertrekken vanuit de leef- en belevingswereld van de leerlingen;
- de leerinhouden worden aanschouwelijk aangeboden gebruikmakend van concreet materiaal;
- de leeractiviteiten worden aangepast en gedifferentieerd aangewend en opgevolgd zodat ieder kind 'gelijke kansen' krijgt (differentiatie);
- de leeractiviteiten worden in een logische volgorde aangeboden, sluiten aan bij de beginsituatie van de lerende en worden voldoende herhaald (herhaling en geleidelijkheid);
- de lerende wordt aangezet tot (gradueel/begeleid) zelfstandig en zelfgestuurd leren.